

MARTÍ DOMÍNGUEZ

La Diana dels Apol·los

LLOSA

A Ferran Rella, fill d'Esterrí d'Àneu,
i esperit de les trobades d'escriptors al Pirineu

“Ara em plau consignar un cas de notabilitat femenina. Es tracta d'una senyoreta seriosament apassionada per l'entomologia, i, de l'entomologia, ha escollit, com és natural, la part que s'adapta més a la seva gràcia i a la seva joventut, la part que es refereix als lepidòpters”, escriu Josep Maria de Sagarra en un article publicat l'any 1925 a *La Veu de Catalunya* (i recopilat per Narcís Garolera a *L'ànima de les coses*, Ed. Quadern Crema). Sagarra, en aquest article, explica amb entusiasme l'afició d'aquella noia, que recorre les muntanyes a la captura de papallones singulars, i que estudia en difícilíssims llibres de ciència la classificació lepidopterològica.

Sens dubte, el jove naturalista que era Sagarra, amic dels ocells, degué trobar en aquella joveneta una ànima semblant, un esperit encuriósit, com el seu, pels insondables

secrets de la natura. “Diana científca”, li diu amb el cor encès. “Ara he trobat la meua amiga naturalista, i m'ha contat la seva darrera i emocionant expedició. Ha estat al cor del Pirineu, dalt d'aquells cims solitaris, amb la dèria de caçar una papallona que els entomòlegs en diuen *Parnassius apollo*.” Sagarra descriu el lepidòpter, i les dificultats per les quals ha hagut de passar la seua Diana: els perills dels trencacolls, dels llamps, el cansament unit a la insolació... Aquella papallona d'ales nívies i d'ocells vermells, “tacats de sang”, ha fet patir de valent la seua amiga, “bella i fresca com una rosa”, i malgrat un atac de febre ha tornat a Barcelona amb el que amb tant de deler buscava: una trentena de *Parnassius*...

Convindreu que en la descripció d'aquesta jove s'entreveuen vibracions que afecten les cordes del cor. Sagarra ens adverteix que la seua amiga, malgrat el seu passatempo extravagant, pertany a la millor societat i “li plau el te vespral, i el teatre nocturn, i fa tot el que s'ha de fer, i diu tot el que s'ha de dir, per oferir un conjunt elegant i amable de cor i d'esperit”. Es tota una declaració d'amor! És la dona dels seus somnis! Qui és aquesta noia que va enlluernar el Sagarra *bon vivant*, aquesta joveneta que va incitar l'autor de *Vida privada* a dedicar-li un article sencer? “Em perdonareu que em calli el nom; algun redactor de magazine, si vol, pot visitar-la, publicar el retrat i un interviu que no deixarà de ser curiós. Jo, però, no seré indiscret, tinc la mínima quantitat de periodista, i, a més a més, sóc un egoista com una casa, i prefereixo guardar per a mi tot sol les converses amb ella, i escoltar les seves emocions de caçadora pirinenca i de col·leccionista singular.”

Ah! la sàvia precaució de l'enamorat!... Crec que setanta-sis anys després que fou publicada aquesta oda a la Diana dels Apol·los, és hora de revelar el seu nom. La “graciosa entomòloga” es diu Mariana de Ibarra, i era filla d'una família de militars (son pare va ser vicealmirall i gentilhome d'Alfons XIII). Va conrear tota la seua vida la passió entomològica, i malgrat la seua salut una mica precària, va realitzar una excel·lent col·lecció pirenaica, la qual cosa li va reportar una gran celebritat entre els entomòlegs europeus. Els seus llocs predilectes de “caça” foren la Vall d'Aran i Esterrí d'Àneu, que va recórrer, conèixer i estimar pam a pam. La seua col·lecció fou venuda als anys seixanta al Metropolitan Museum de Nova York, després d'haver estat oferta, per un preu molt inferior, al Museu de Zoologia de Barcelona i al Museo de Ciencias Naturales de Madrid.

Siga com siga, ens queda l'anècdota de l'article de Sagarra. D'aquell jove enlluernat pels encants d'aquella caçadora dels boscos, que en lloc de brandar un arc i unes fletxes corria pels prats alpins amb l'única defensa d'un caçapapallones. Una imatge amable que em plau ara d'evocar...